

21 Οκτωβρίου 2013

Το κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνα στην κατεχόμενη Κερύνεια με τη ματιά της Ζήνας Λυσάνδρου Παναγίδη

[/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Ορθόδοξη πίστη](#)

Ευλογημένη η στιγμή που πήραμε την απόφαση να επισκεφτούμε τον Άγιο Ιλαρίωνα. Από όσα μέρη κι αν γύρισα στον κόσμο, το πιο εντυπωσιακό, το πιο επιβλητικό και το πιο μεγαλεπήβολο, νομίζω, είναι ο Άγιος Ιλαρίωνας. Ασφαλώς, σ' αυτό συνέτεινε και η συναισθηματική φόρτιση που με τύλιξε. Με καθήλωσε με τη μεγαλοπρέπειά του. Με σαγήνευσε με την ομορφιά του. Ένωσα έναν ίλιγγο στη θέα του. Φορτίστηκα υπερβολικά από τη μεγαλοσύνη του, μα και την ατυχία μας να τον χάσουμε από τις διακοινοτικές ταραχές του 1963-64.

Είναι το μόνο μέρος στην κατεχόμενη γη μας που δεν είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε, πριν από το 1974, επειδή, όταν ήμασταν σε κατάλληλη ηλικία για να μας τον γνωρίσει ο παπάς μου, ήταν απαγορευμένος για μας.

Πανέμορφη η μέρα που κινήσαμε για το προσκύνημα αυτό. Ηλιόλουστη και δροσερή, όπως οι πιο πολλές μέρες του Φεβρουαρίου. Ήταν 8 Φεβρουαρίου, και ήμουν πολύ συγκινημένη που θα επισκεπτόμασταν αυτό το καστροπάλατο του Πενταδακτύλου, που συνδέεται με τις πιο μελανές σελίδες της πρόσφατης ιστορίας του νησιού μας. Εκεί πάνω, σ' αυτόν τον επιβλητικό βράχο, πολέμησαν οι καταδρομείς μας τον Ιούλιο του 1974 κατά τη διάρκεια νυκτερινής καταδρομικής ενέργειας εναντίον των θέσεων των Τούρκων αλεξιπτωτιστών που εισέβαλαν στο νησί μας.

Πιο πολύ γνωστές, όμως, είναι οι μάχες που έδωσαν τα παλληκάρια μας, «οι λεγόμενοι Κοκκινοσκούφηδες του Λυσσαρίδη και οι Λόχοι της Εθελοντικής Εθνοφρουράς που εσπευσμένα συγκροτήθηκαν για ν' αντιμετωπίσουν από τις 21.12.1963 την προσχεδιασμένη ένοπλη Τουρκανταρσία. Εκεί στον Πενταδάκτυλο, μ' επικεφαλής τον ταγματάρχη Δημήτριο Πούλιο, αυτόν που αργότερα θα θυσιαστεί στην Αμμόχωστο, από τις 23 Απριλίου 1964 πραγματοποιούν επιχειρήσεις εκκαθάρισης των ενόπλων Τούρκων στασιαστών της ΤΜΤ και της ΤουρΔυΚ, στην οροσειρά, από την Άσπρη Μούττη έως Κυπαρισσόβουνο».

Να, τι γράφει ο απεσταλμένος της εφ. «Χαραυγή», Πανίκος Παιονίδης:

Κυριακή, 26η Απριλίου 1964, 1η σελίδα εφημ.«Χαραυγή»

«Εκκαθαρίστηκαν οι συμμορίτες δυτικώς του Αγ. Ιλαρίωνα. Σαρωτική τετράωρη επιχείρηση. Απελευθερώθηκαν από το τρομοκρατικό άγος επτά ελληνικά χωριά της περιοχής. Εφονεύθησαν αρκετοί στασιαστές. Μέλος της Εθνοφρουράς έπεσε μαχόμενο».

Ξεκινήσαμε από τη Λευκωσία και πήραμε τον δρόμο για την Κερόνεια. Στρίψαμε αριστερά, περάσαμε ένα στρατόπεδο, και σε λίγο εμφανίστηκε μπροστά μας επιβλητικό το κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνα. Με τύλιξε η συγκίνηση. Ένωσα ένα δέος να διαπερνά το κορμί μου, στο αντίκρισμα των πελώριων βράχων που ορθώνονται λες κι απειλούν τον ουράνιο θόλο. Συναισθηματικά φορτισμένη, έμεινα και το κοιτούσα.

Σκαρφαλωμένο σε υψόμετρο 725 μέτρων, κατασκευάστηκε από τους Βυζαντινούς τον 11ο μ.Χ. αιώνα, επί βασιλείας Αλέξιου Α΄ του Κομνηνού για να αντιμετωπίσουν τους Σελτζούκους Τούρκους, εκεί που είχε ασκητέψει ο Άγιος Ιλαρίωνας ο Νέος, ένας από τους 300 αλαμάνους αγίους της Κύπρου, που ήρθαν από την Παλαιστίνη.

Άλλοι Άγιοι που αποβιβάστηκαν στην Κερύνεια τότε ήταν ο Άγιος Επίκτητος, ο Άγιος Επιφάνιος, ο Άγιος Μίκαλλος κ.α. Η μνήμη του Αγίου Ιλαρίωνα εορτάζεται στις 21 Οκτωβρίου, ημέρα που εορτάζονται και οι μνήμες του Αγίου Ιλαρίωνα του Μεγάλου και Ιλαρίωνα και Βαρνάβα των εν Περιστερώνα της Μόρφου.

Μετά το δέος που ένιωσα στη θέα αυτών των βράχων και του κάστρου που το στεφανώνει, το οποίο, ως σημειωθεί, κτίστηκε από πουρόπετρες που μετέφεραν εργάτες από τα λατομεία της Κερύνειας, περνάμε την είσοδο του κάστρου, τα Προπύλαια, και βρισκόμαστε σε μια αυλή γεμάτη από δέντρα, κυρίως φοινικιές, αλλά και ματσικόρυδα τα οποία απαθανάτισα.

Τα Προπύλαια ήταν ένα ημικόκλιο με μια είσοδο από σιδηρόπορτα και οχυρώσεις που προστάτευαν την κύρια είσοδο του φρουρίου. Η δεύτερη, η κύρια είσοδος, προστατευόταν από δυο προεξέχοντες πύργους. Πάνω από την πόρτα είχε τέσσερα μπαλκόνια με τρύπες, από όπου έριχναν στους πολιορκητές ζεστό λάδι ή ζεστό νερό.

Μπαίνοντας έβρισκες δυο δωμάτια - στρατώνες. Πιο πέρα υπήρχε ένας τρίπατος πύργος με πολεμίστρες, όπου ανέβαινες με εξωτερική σκάλα. Επίσης, υπήρχε ένας σταύλος με ψηλή είσοδο για τους ιππότες που έμπαιναν έφιπποι. Για να μπορέσουν να κατεβούν από τα άλογα οι ιππότες έπρεπε να κρατηθούν από ένα σχοινί που ήταν δεμένο στη μέση της στέγης. Γύρω-γύρω σ' αυτή την αίθουσα υπήρχαν τρύπες για να δένουν τα άλογα. Ο σταύλος είχε 100 πόδια μήκος και 20 ύψος.

Έξω από το κάστρο σε απόσταση μισού χιλιομέτρου υπάρχει μια κοιλάδα, η «λίμνη», όπου γίνονταν κονταρομαχίες, «τουρνούα», των ιπποτών. Πάνω στα τείχη του φρουρίου σ' αυτή την πλευρά υπήρχαν εξώστες, από όπου οι κυρίες παρακολουθούσαν τις κονταρομαχίες' και ξεχώριζαν τους ιππότες από τα χρώματα που φορούσαν.

Εδώ στο πρώτο επίπεδο του κάστρου, σήμερα έχουν οι κατακτητές ένα Μουσείο με τοιχογραφίες, βενετσιάνικα νομίσματα και πίνακες με σχέδια των διαφόρων επιπέδων του κάστρου.

Για να γνωρίσουμε την τοπογραφία του φρουρίου, καταφεύγουμε σε έναν Κερυνιώτη, τον φύλακα του φρουρίου, τον Γιάννη Κλεάνθους, ο οποίος αφηγείται:

«Μετά το στάβλο υπήρχε μια στέρνα και μετά βρισκόμαστε κάτω από τον γκρεμό με τα αιωνόβια κυπαρίσσια. Διερωτάσαι πώς βρίσκουν χώμα για να τραφούν, όπως βλαστάνουν μέσα στο βράχο.

BU DUVAR RESMİ PELENDRYDEKİ KUTSAL HAÇ KİLİSESİNİN KUZEY DUVARINA AİTTİR. 1353-1375 YILLARI ARASINA TARİHLENEN RESİMDE MUHTEMELEN PELENDRY LORDU VE KIBRIS KRALI I. PETER'İN KARDEŞİ LÜZİNYAN AİLESİNDEN ANTAKYA PRENSİ JOHN İLE İBELİN AİLESİNDEN OLAN EŞİ ALICE YER ALMAKTADIR.

PROBABLE PORTRAITS OF THE PRINCE OF ANTIOCH, JOHN OF LUSIGNAN, BROTHER OF THE KING OF CYPRUS PETER I, AND LORD OF PELENDRY AND OF HIS WIFE ALICE OF İBELİN MURAL IN THE NORTH AISLE OF THE CHAPEL OF THE HOLY CROSS AT PELENDRY. IT CAN BE DATED TO BETWEEN 1353 AND 1375.

ARASINDA EN İ SEVİLMEYEN DA HİÇ HOŞL ESİGİNE GE KURALLARI PLANLAR T KOCASININ KARDESİ VI PRENS JOH KALESİNDE ONU SİLME DAVRANIY KALENİN İ ELEANOR' JOHNUN KORUMALI BU OLAYI AŞAĞI AT EDİLMEK ELEANOR LEFKOŞI TAVSİYE İL PETE GEÇEN ELEANOR KANLI VERME İNTİKA

PERSONALITY AMONG THE LUSIGNAN KINGS. PETER I'S WIFE ELEANOR, WAS NOT LIKED BY ANYONE THE KING OF CYPRUS, CAME TO THE BRINK OF LOSING HIS MIND AFTER A FEW INCIDENT HE HAD BEEN AS BREAKING THE RULES OF THE STATE. AS A RESULT, PLANS WERE MADE FOR THE KING AND HIS HUSBANDS MURDER. HER HATRED WAS MAINLY DIRECTED AT HER HUSBANDS BROTHER PRINCE JOHN PRINCE JOHN AND HIS FAMILY STARTED LIVING IN THE CHAPEL OF THE HOLY CROSS AT PELENDRY. SHE STAYED WITH PRINCE JOHN AND IN ORDER TO UNARM AND PREVENT HIM FROM SAFEGUARDING, SHE STAYED IN THE CHAPEL IN ST. HILARION CASTLE. WHILE HE WAS STAYING IN THE CHAPEL, SHE WAS ACTING ON HER OWN

2013/02/08

2013/02/08

BIZANS
KILISESI
BYZANTINE
CHURCH

2013/02/08

Από το σημείο αυτό αρχίζει η δεύτερη οχυρωματική γραμμή, όπου έμεναν οι ιππότες. Εδώ ήταν και η εκκλησία. Πρώτα κτίστηκε το 10ο αιώνα η βυζαντινή εκκλησία που είναι αφιερωμένη στον Άγιο Ιλαρίωνα, μετά προστέθηκαν δωμάτια των μοναχών και τραπεζαρία, όταν έγινε μοναστήρι, και επί Αλεξίου Κομνηνού οχυρώθηκε ο τόπος. Όταν ήρθαν οι Λουζινιανοί, ψήλωσαν τα τείχη και έκτισαν το βασιλικό παλάτι στην κορυφή του φρουρίου. Η θέα από το παλάτι είναι μεγαλοπρεπής».

Πραγματικά, σε λίγο μπροστά μας ορθώθηκε η βυζαντινή εκκλησία, ερειπωμένη σήμερα. Ανεβαίνουμε λίγα σκαλιά και βρισκόμαστε μπροστά σε μια ημικυκλική αψίδα. Μπαίνουμε μέσα. Συγκίνηση! Σοκ και δέος! Μια μεγάλη στο κέντρο και εκατέρωθέν της δυο μικρότερες ημικυκλικές αψίδες σε αποχρώσεις του καφέ χρώματος, μπροστά από το ιερό, μας συγκλονίζουν με την ομορφιά τους.

Στη θέση της Αγίας Τράπεζας στέκει ένα άσπρο μάρμαρο και πίσω της τρία μακρόστενα, ορθογώνια παράθυρα τηρούν τη θάλασσα της Κερύνειας. Στέγη δεν υπάρχει και το πάτωμα είναι σχεδόν όλο από χώμα, εκτός από κάποια σημεία που πατάμε στο τσιμέντο. Εκεί που οι τοίχοι εφάπτονται στο χώμα, ξεφυτρώνουν αγριόχορτα...

Στη συνέχεια, φτάνουμε στην τραπεζαρία των ιπποτών με ένα μπαλκόνι εξήντα πόδια μήκος· επιδιορθώθηκε και λειτούργησε μόνο ένα χρόνο πριν από την ανταρσία του 1963.

Απ' εδώ η θέα προς την Κερύνεια είναι εξάισια. Σαν ένα πανόραμα η Κερύνεια απλώνεται προς τα κάτω, ενώ η ανάσα μας κόβεται από τα απότομα βράχια που πλαισιώνουν το φρούριο. Ευτυχώς, υπάρχουν και πολλά πεύκα και κυπαρίσσια ολόγυρα και μας αποζημιώνουν από την αγριάδα του τοπίου. Η τραπεζαρία των ιπποτών λειτουργεί σήμερα ως κιόσκι. Belvedere το είπανε.

«Μετά τα δωμάτια των ιπποτών, την αποθήκη σιταριού και μια στέρνα, τελειώνει η δεύτερη οχυρωματική γραμμή και αρχίζει το ανέβασμα.

CATHERINA CORNARO
1474-1489

2013/02/08

Τα 300 σκαλιά προστατεύονται από τον «πύργο του πρίγκιπα». Μετά τα σκαλιά φτάνουμε σε μια οχύρωση· μεταξύ των βράχων, όπου υπήρχε ένα τείχος βυζαντινό, για να κλείει το πέρασμα. Οι Βυζαντινοί είχαν μόνο οχυρωματικά έργα, δεν είχαν τόπους διαμονής.

Στους βράχους, πριν ανεβούμε τη σκάλα είναι ένας γκρεμός. Μέσα στο βράχο έχει αγριογαρυφαλλιές με πεντάφυλλα γαρύφαλλα. Ήταν εκεί ως το 1960. Θυμούμαι που ανέβηκα κι έκοψα.

Πριν από την τρίτη οχυρωματική γραμμή υπήρχε ένας αγριοκυπάρισσος με ένα αγιόκλημα. Όταν άνθιζε μέσα στο Μάιο μύριζε όλη η περιοχή. Τι ομορφιά! Μέσα στη ρίζα του κυπαρισσιού υπήρχε μια αγριολαψάνα. Έβγαζε ένα ωραιότατο άσπρο λουλούδι, το λέγαμε αρκοκράμπι. Ανεβαίνοντας τα 300 σκαλιά έβλεπες κυκλάμινα. Τα πρώτα κυκλάμινα έβγαιναν το Σεπτέμβρη με τη νοδικιά».

Διαβάζοντας αυτά τα λόγια λες και σταμάτησε ο χρόνος τότε. Τότε, πριν χάσουμε από τα χέρια μας αυτό το απόρθητο φρούριο από το οποίο οι βιγλάτορες έλεγχαν όλη τη θάλασσα της Κιλικίας. Ευτυχώς, το ανέβασμα είναι εύκολο, γιατί είναι δροσιά και υπάρχει ένα κιγκλίδωμα στην άκρη της σκάλας το οποίο βοηθά πολύ. Ολόγυρα ξεφυτρώνουν πανύψηλα, αιωνόβια πεύκα και κυπαρίσσια κι άλλα δέντρα που δεν τα καταλαβαίνω, όπως και πολλοί θάμνοι.

«Μπαίνουμε στην τρίτη οχυρωματική γραμμή. Εδώ υπήρχαν μαγειρεία, φούρνος και μια τεράστια στέρνα. Κτίσανε πρώτα τη στέρνα, για να έχουν νερό να κτίσουν τα βασιλικά διαμερίσματα. Και φτάνουμε στο ισόγειο του παλατιού· με μια σκάλα ανεβαίνουμε στο πάνω πάτωμα, στα υπνοδωμάτια... Το παράθυρο της βασίλισσας με το γλυπτό διάκοσμο είχε μια μαγευτική θέα προς τα κάτω, προς το Κάρμι, προς τη Λάπηθο και τον Κόρνο.

Με σκάλα ανεβαίνουμε σε τρεις πύργους· οι δυο προστάτευαν τα νότια του φρουρίου, την κοιλάδα, και ο τρίτος τον πύργο του πρίγκιπα. Ήταν ένα πανόραμα! Κάτι που δεν περιγράφεται. Το φρούριο ήταν απόρθητο· ποτέ δεν καταλήφθηκε από έφοδο».

Φτάνουμε, λοιπόν, στην τρίτη οχυρωματική γραμμή. Η θέα από δω είναι ασύλληπτη. Μεγαλειώδης! Μας κάνουν εντύπωση τα δέντρα με τα γυμνά κλαδιά που ξεφυτρώνουν μέσα από τους βράχους και αιωρούνται στο βάραθρο.

Μα βλέπουμε και ελιές και μερσίνια, αλλά και κάποια λουλούδια και θάμνους που δεν τους ξέρουμε.

Εντύπωση, επίσης, μας προκάλεσε και το θέαμα των στρογγυλών βράχων, όπως και μια ανθισμένη αμυγδαλιά, που δεν κατέχει από σκλαβιά και κατοχή και ανθίζει μες το καταχείμωνο.

Είδαμε την κουζίνα και τη στέρνα. Είδαμε και το παλάτι. Ανεβήκαμε και στα βασιλικά διαμερίσματα. Νιώθαμε σαν τον Νεοζηλανδό σερ Έντμοντ Χίλαρι, όταν κατέκτησε τα Ιμαλάια το 1953. Το αίσθημα είναι ανεπανάληπτο. Αφήσαμε τη ματιά μας να απλωθεί και να αγκαλιάσει την πλάση. Τούτο τον παράδεισο που μας χάρισε ο Πανάγαθος και δεν σταθήκαμε άξιοι να τον κρατήσουμε.

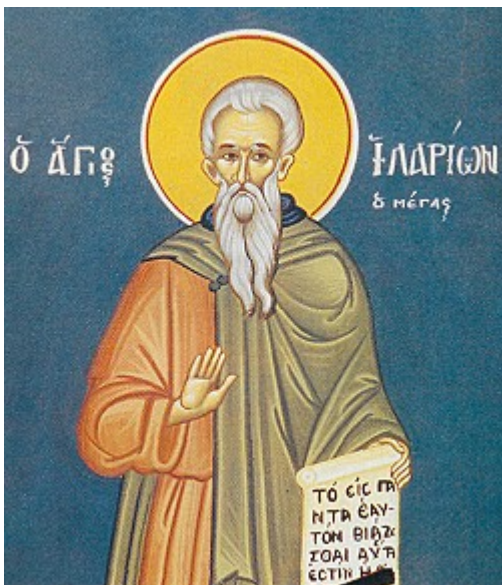

Αξίζει να τονιστεί ότι κατά τη φράγκικη περίοδο κτίστηκαν τα βασιλικά διαμερίσματα, γιατί σε περιόδους ειρήνης το κάστρο το χρησιμοποιούσε, η βασιλική οικογένεια της Κύπρου για εξοχική κατοικία. Μετά το 14ο αι. το κάστρο αυτό, αλλά και άλλα ορεινά οχυρά, σταδιακά εγκαταλείφθηκε, αφού οι εξελίξεις στις πολεμικές τέχνες κατέστησαν τα φρούρια αυτά αναποτελεσματικά. Με την κυριαρχία των Βενετών το 1489, τα ορεινά κάστρα του Αγίου Ιλαρίωνα, της Καντάρας και του Βουφαβέντο κατεδαφίστηκαν για να μην υπάρχει ο κίνδυνος κατάληψής τους από τους εχθρούς.

«Μια παράδοση λέει πως το κάστρο ήταν απόρθητο. Δυο χρόνια το πολιορκούσαν οι εχθροί δίχως να μπορέσουν να το πάρουν. Η Ρήγαινα με 101 υπηρέτριες και πλήθος στρατιωτών, υπερασπιστών του κάστρου, έμενε εκεί ατάραχη και ξένοιαστη. Οι πολιορκητές, σαν είδαν πως δεν μπορούσαν να πάρουν το κάστρο με τον πόλεμο, σκέφτηκαν να το πάρουν με το δόλο. Εκείνοι που έκαναν πως έφυγαν, κρύφτηκαν πίσω από το διπλανό βουνό. Εκεί διάλεξαν ένα στρατιώτη, τον έντυσαν με γυναικεία φορέματα σαν ετοιμόγεννη γυναίκα. Τον έστειλαν πίσω από το μονοπάτι και φώναζε πως τάχα είναι γυναίκα χωρική και την έπιασαν οι πόνοι μέσα στα βουνά. Παρακαλούσε να της ανοίξουν για να γεννήσει τάχα με τη βοήθεια τους.

Μια υπηρέτρια που τον είδε έτρεξε στη Ρήγαινα και την παρακάλεσε να λυπηθεί τη γυναίκα και να προστάξει να της ανοίξουν, γιατί είναι κρίμα να μείνει αβοήθητη. Μια άλλη υπηρέτρια εμπόδιζε τη Ρήγαινα να δεχτεί να ανοίξουν. Μα η Ρήγαινα λυπήθηκε τη γυναίκα και πρόσταξε να τη δεχτούν. Μόλις άνοιξε η πόρτα όρμησε στο κάστρο ολόκληρο ασκέρι.

Η Ρήγαινα σαν έμαθε το θλιβερό μαντάτο κάλεσε κοντά της τις υπηρέτριες της και τους είπε να την ακολουθήσουν. Πήδησε στο κενό από το παράθυρο μαζί και όλες οι υπηρέτριες. Έτσι ξέφυγαν την ατίμωση που τις περίμενε». (Νέαρχος Κληρίδης)

Σύμφωνα με μια άλλη παράδοση το φρούριο το έχτισε μια όμορφη κυρά, η Ρήγαινα, η οποία όμως είχε κακή καρδιά και βασάνιζε τους εργάτες. Όταν τελείωσε η κατασκευή του, διέταξε τους στρατιώτες της να πετάξουν στον γκρεμό τους εργάτες για να μην αποκαλύψουν τα μυστικά του κάστρου, όπως κι έγινε. Η ίδια

παράδοση επικρατεί και για τα άλλα δύο κάστρα του Πενταδάκτυλου, το κάστρο του Βουφαβέντιου και το Κάστρο της Καντάρας.

Πρέπει να αναφέρουμε ότι για το κτίσιμό του εργάστηκαν χιλιάδες εργάτες, πρωτομάστορες, μηχανικοί, και κατάφεραν να το κάνουν ένα από τα καλύτερα οχυρωματικά έργα της Μεσαιωνικής εποχής.

Κατεβαίνοντας από το κάστρο, ατενίζουμε όλη τη Μεσαορία μας μα και τη θάλασσα της Κερύνειας. Οι απόκρημνοι, κατακόρυφοι βράχοι με τη μεγαλοπρέπειά τους, μας κόβουν ξανά την ανάσα. Το ανέβασμά μας σε αυτό τον θείο εξώστη, ήταν ένα τάμα της ψυχής μας που εκπληρώθηκε.

Τα συναισθήματα που νιώσαμε είναι πραγματικά δύσκολο να εκφραστούν. Ευφράνθηκε, όντως, η ψυχή μας, μα και πόνεσε αφόρητα! Ο Θεός και ο Άγιος Ιλαρίωνας να δώσουν να ανέβουμε ξανά στο κάστρο ελεύθεροι σε μια επανενωμένη πατρίδα.

Της Ζήνας Λυσάνδρου Παναγίδη Φιλολόγου,MS

Πηγή: lysandrou.blogspot.gr